

Innst. O. nr. 54

(2007–2008)

Innstilling til Odelstinget fra justiskomiteen

Ot.prp. nr. 42 (2007–2008)

Innstilling fra justiskomiteen om lov om endringer i straffeprosessloven (DNA-etterforskningsregister)

Til Odelstinget

1. SAMMENDRAG

1.1 Proposisjonens hovedinnhold og bakgrunn

Departementet foreslår i proposisjonen å endre straffeprosessloven slik at det åpnes for å føre et DNA-etterforskningsregister.

I Ot.prp. nr. 9 (2006–2007) fremmet Regjeringen forslag om utvidet DNA-registrering. Det fremgår av Innst. O. nr. 23 (2007–2008) at justiskomiteen ber Regjeringen om å komme tilbake til Stortinget med en egen sak om å opprette et DNA-etterforskningsregister. Komiteen uttaler at det er behov for å etablere et eget etterforskningsregister der man på nærmere angitte vilkår kan registrere DNA-profiler fra personer som er siktet, og at disse profilene deretter regelmessig skal kunne søkes mot identitets- og sporregisteret. Komiteen viser til at det er betydelig variasjon med hensyn til tidspunkt og rekkefølge for innsending og registrering av spormateriale i en sak, og at dette medfører at man risikerer å overse rette gjerningsperson til tross for at man allerede sitter på relevant spormateriale i andre saker. Etter komiteens oppfatning vil et etterforskningsregister fjerne en slik risiko samtidig som man kan sørge for at siktedes profil fortløpende sammenlignes med spormateriale som kommer inn i tidsrommet fra siktelse og til eventuell rettskraftig dom. Komiteen mener at en slik mulighet kan innebære en betydelig forenkling av etterforskningen og på sikt bidra til å øke oppklaringsprosenten. Det forutsettes videre at lagring av profiler i etterforskningsregisteret er av midlertidig art. Ved

rettskraftig avgjørelse forutsettes profilen overført til identitetsregisteret, mens den ved frifinnelse eller henleggelse slettes i etterforskningsregisteret.

1.2 Etablering av et DNA-etterforskningsregister

Departementet er enig i at det er behov for et DNA-etterforskningsregister og det kan være hensiktsmessig at et slikt register etableres samtidig med at lovendringen om utvidet DNA-registrering trer i kraft. I denne sammenheng kan det også nevnes at mange andre land har ordninger som i større eller mindre grad tillater registrering og søk med profiler fra personer som kun er siktet for nærmere angitte staffbare forhold.

Det er særlig muligheten for å foreta en fortløpende og regelmessig sammenlikning mellom siktedes personprofil og de ulike sporprøver som registreres, som her er sentral. En slik mulighet vil kunne innebære betydelige forenklinger av etterforskninger og på sikt bidra til å øke den generelle oppklaringsprosenten. Som kjent har man i dag adgang til å søke mistenktes DNA-profil mot sporregisteret. Dagens ordning fremstår imidlertid som noe ufullstendig. Politiet bestemmer ut fra en konkret behovsvurdering om og når spormaterialet i en sak skal underlegges DNA-analyse. Hvorvidt en innhentet prøve fra en mistenkt sendes til analyse avhenger av om politiet sitter på egnet spormateriale til sammenlikning, eller om man har mistanke om at vedkommende står bak flere uopklarte straffbare forhold og derfor ønsker mistenktes profil sammenlignet med sporregisteret. Hvis man i den konkrete saken ikke ber om en DNA-analyse, kan prøven følgelig bli liggende hos politiet i lange tidsperioder mens etterforskningen pågår.

Det er viktig å understreke at dette ikke innebærer noen utvidelse eller økning av hvor mange prøver

som skal tas og DNA-profiler som skal fremstilles. Poenget er utelukkende å åpne for en adgang til å registrere de prøvene man i dag faktisk allerede tar av siktede i et eget etterforskningsregister, som vil være logisk atskilt fra DNA-registeret. Profilene i dette registeret skal deretter regelmessig kunne søkes opp mot identitets- og sporregisteret. Forslaget vil derved også innebære at man gir DNA-profilen samme status i etterforskningsarbeidet som andre kjennetegn politiet har registrert, som for eksempel fingeravtrykk. Departementet kan ikke se at det foreligger tungtveiende hensyn som tilsier at DNA-profilene skal behandles på annen måte.

I denne forbindelse kan det videre nevnes at det allerede i dag i henhold til påtaleinstruksen er adgang til å koble DNA-profilen til uregistrert person med kjent identitet til sporregisteret. Forslaget om etablering av et DNA-etterforskningsregister medfører således strengt tatt ikke noen realitetsendring hva gjelder mulighet for registrering og søk. Derimot vil etablering av et etterforskningsregister gi bedre personvern, idet det vil bli gitt klare regler om behandling og sletting av slike opplysninger.

Forslaget kan heller ikke ses å representere nevneverdige ulemper eller inngrep overfor den enkelte. Registrering i etterforskningsregisteret vil regelmessig være av midlertidig art. Dersom saken bli henlagt eller vedkommende senere blir frikjent for en straffbar handling, vil den registrerte profilen bli slettet. Dersom vedkommende blir dømt for en straffbar handling, vil profilen bli overført til identitetsregisteret og samtidig slettet i etterforskningsregisteret når det foreligger en rettskraftig avgjørelse. Det foreslås derfor også en endring i straffeprosessloven hvorefter Kongen gis adgang til å gi nærmere forskrifter om behandling av opplysninger i etterforskningsregisteret.

Det er også et selvstendig poeng at opprettelsen av et etterforskningsregister vil føre til en mer ryddig situasjon hva gjelder ansvarsfordelingen mellom henholdsvis behandlingsansvarlig (Kripos) og databehandler (RMI). Kripos er behandlingsansvarlig for både identitets- og sporregisteret og har dermed ansvaret for alle personopplysninger i form av DNA-profiler som er registrert. De profilene som etter forslaget skal registreres i etterforskningsregisteret oppbevares i dag hos RMI frem til det tidspunkt det blir klart om profilen kan registreres i identitetsregisteret. Som følge av dette har man etablert en praksis der databehandleren har herredømme over personopplysningene, mens den behandlingsansvarlige verken har herredømme over eller kan føre kontroll med de opplysninger som befinner seg hos databehandleren. En slik ordning harmonerer dårlig med de prinsippene som er nedfelt om forholdet mellom behandlingsansvarlig og databehandler i personopplysningsloven

eller annen lovgivning som regulerer behandling av opplysninger. Innføring av et etterforskningsregister vil endre på denne praksis ved at også de omtalte profilene da vil oppbevares hos Kripos som behandlingsansvarlig.

1.3 Økonomiske og administrative konsekvenser

Forslaget om å etablere et DNA-etterforskningsregister vil ikke medføre nevneverdige økonomiske eller administrative konsekvenser. Eventuelle kostnader i forbindelse med etableringen av et DNA-etterforskningsregister vil bli dekket av de midler som er avsatt til DNA-prosjektet.

2. KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, lederen Anne Marit Bjørnflaten, Thomas Breen, Ingrid Heggø og Hilde Magnusson Lydvo, fra Fremskrittspartiet, Jan Arild Ellingsen, Solveig Horne og Thore A. Nistad, fra Høyre, Elisabeth Aspaker og André Oktay Dahl, og fra Sosialistisk Venstreparti, Akhtar Chaudhry, vil gi honnør til Regjeringen for det raske arbeidet som er gjort med dette forslaget. Forslaget er i tråd med de merknader Odelstinget vedtok i desember 2007 i forbindelse med behandlingen av Ot.prp. nr. 19 (2006–2007) DNA-reformen. En enstemmig komité pekte på behovet for å etablere et eget etterforskningsregister der man etter nærmere angitte vilkår kan registrere DNA-profiler fra personer som er siktet for visse typer straffbare handlinger. Disse profilene skal deretter regelmessig kunne søkes mot identitets- og sporregisteret. Det er allerede i dag mulig å samle inn biologiske spor basert på mistanke i en konkret sak for deretter å søke etter treff i sporregisteret. Det er imidlertid betydelig variasjon med hensyn til tidspunkt og rekkefølge for innsending og registrering av spormateriale i en sak. Dette medfører at man risikerer å overse rette gjerningsperson til tross for at man allerede sitter på relevant spormateriale i andre saker.

Komiteen mener at et etterforskningsregister vil fjerne en slik risiko samtidig som man kan sørge for at siktetes profil fortløpende og regelmessig sammenlignes med spormateriale som kommer inn i tidsrommet fra siktelse og til eventuell rettskraftig dom. Ved en rettskraftig avgjørelse skal man fjerne profilen fra etterforskningsregisteret, enten ved at man ved domfellelse kommer over i identitetsregisteret eller ved frifinnelse/henleggelse fjernes fra registeret. En slik mulighet kan innebære en betydelig for-

enkling av etterforskningen og på sikt bidra til å øke oppklaringsprosenten.

Komiteen mener det er viktig å presisere at dette ikke vil innebære noen økning av antall prøver som skal tas og DNA-profiler som skal framstilles og at man dermed ikke får økte omkostninger ved å innføre denne adgangen.

Komiteen mener også at dette vil føre til en klarere ansvarsfordeling mellom Rettsmedisinsk Institutt og Kripos fordi vi nå får alle personopplysninger samlet i registre underlagt Kripos. Dette er i samsvar med prinsippet om sammenhengen mellom behandlingsansvarlig og databehandler i personopplysningsloven.

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet og Høyre viser til behandlingen av Innst. O. nr. 23 (2007–2008) og Dokument nr. 8:61 (2006–2007) og de begrunnelser som der gis for forslaget om å legge til rette for økt analysekapasitet for DNA, styrket nasjonal kompetanse og økt oppklaring av kriminalitet ved at andre enn offentlige aktører gis mulighet til dette, slik tilfellet er i flere sammenlignbare land. Disse medlemmer vil igjen understreke viktigheten av at det til enhver tid finnes tilstrekkelig analysekapasitet knyttet til rettsmedisinske analyser. Disse medlemmer vil derfor også nok en gang peke på betydningen av at denne typen analyser har god kvalitet og utføres på en slik måte at de ivaretar viktige rettssikkerhetsmessige hensyn, og at det derfor må legges til rette for at flere aktører kan utføre denne type analysearbeid.

3. KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og råar Odelstinget til å gjøre slikt

vedtak til lov

om endringer i straffeprosessloven
(DNA-etterforskningsregister)

I

I straffeprosessloven 22. mai 1981 nr. 25 gjøres følgende endringer:

§ 160a første ledd skal lyde:

Den som er ilagt en straff for en handling som etter loven kan medføre frihetsstraff, kan registreres i identitetsregisteret. *Registrering i identitetsregisteret* kan først skje når avgjørelsen er rettskraftig eller saken er endelig avgjort. *Før dette tidspunkt kan prøve innhentet etter § 158 registreres i etterforskningsregisteret.* Handling som det er utferdiget forenklet forelegg for, gir ikke grunnlag for registrering.

§ 160a syvende ledd skal lyde:

Kongen kan gi forskrift med nærmere bestemmelser om DNA-registrering, for eksempel regler om registrering i henholdsvis identitetsregisteret, *etterforskningsregisteret* og sporregisteret, om føring og bruk av registrene, om søk i registrene, om sletting av opplysninger i registrene, om innsynsrett og klagerett for den som er registrert, om oppbevaring av DNA-profiler og om utlevering av opplysninger i DNA-registeret til utenlandsk politimyndighet.

II

Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.

Oslo, i justiskomiteen, den 20. mai 2008

Anne Marit Bjørnflaten
leder

Thomas Breen
ordfører

